

IRÁNYTŰ INTÉZET

Görög válság – dráma Európa peremén

A hosszú évek óta húzódo görög dráma újabb felvonásához érkezett. A radikális baloldali Syriza győzelme és kormányalakítása alig került le a címlapokról, máris itt az újabb jelenet: Görögország napokon belül ismét csődbe mehet, ezúttal viszont nem szabályozott módon, kizuhanva az eurózónából, ezt követően pedig valószínűleg úgy általában a „Fejlett Nyugatból”.

Az újabb csődveszély oka elsősorban abban keresendő, hogy a görög választások után megváltoztatták a szereplőket – görög oldalon. Eközben viszont a hitelezőket ugyanaz a „gonosz” Trojka (az Európai Bizottság, az Európai Központi Bank és az IMF hármasa) képviseli, aki eddig is, élén a Görögországban mostanában egész egyszerűen csak náciként bemutatott Angela Merkellel és a „karvalytőkések” érdekeit képviselő Jeroen Dijsselbloemmel. A szereplők megváltozása ugyanis egyben az érdekek-ellenérdekek változásával is járt, amire a régi-új felek eddig nem tudtak konstruktív választ adni. A Németország dominálta hitelezői trojka elvei eddig is és ezután is világosak: fiskális fegyelmet, megszorításokat, privatizációt és az államháztartás működését hosszútávon biztosító reformokat várnak el, cserébe viszont lényegében korlátlan mennyiségű hitelt hajlandóak adni.

Ez az eddigi görög kormánnyal működött is. Működhetett, hisz a görög kormány mögött már évek óta nem állt valódi hazai támogatóbázis. Még azok a görögök sem tudtak igazán lelkesedni a kormányért, akik a kormányzó Új Demokrácia párt támogatói voltak, csak épp lehetőségek híján, kizárásos alapon a választott pártjuk mellett maradtak. Az Új Demokrácia túlélését tehát nem a hazai állapotok, hanem a német lélegeztető gép biztosította, aminek megfelelően mindig képességük szerint végre is hajtották a német akaratot.

A választások nyomán hatalomra jutott Syriza mögött viszont valódi népakarat van, ami előnye és egyben hátránya is az új kormánynak. Előnye, mert a hitelezőkkel szemben több ellenerőt tud felmutatni. Szebben mondva demokratikus felhatalmazást, bár Jean-Claude Junckertől tudjuk, hogy Európával szemben nincs helye olyan bosszantó kis apróságoknak, mint a demokrácia, így azt az apró tény, hogy Alexis Tsipras 2,2 millió választó szavazott, a luxemburgi adóelkerülők hősére pedig mindössze 26, senki által meg nem választott bürokrata, talán el is felejthetjük.

Talán jobb lett volna, ha Tsiprast is csak az arkhónok választják meg, nem pedig a választók – akikkel az Európai Bizottság elnöke szerint ugye mindig csak a baj van – ugyanis ez a népakarat két tűz közé szorítja a Syrizát. A pártot ugyanis az segítette hatalomra, hogy megígérte: leszámol a görögöket Ottomán Birodalomként sanyargató Trojkával és visszanyeri Görögország önrendelkezési jogát és méltóságát. Ha hatalmon akarnak maradni, akkor ezt a programot – vagy

legalább annak látszatát – végre kell hajtaniuk, máskülönben könnyen elüldözheti őket a népharag. Ez viszont a fentiek miatt nem megy könnyen.

A Trojka – nincs jobb szó rá – utálja a Syrizát. A párt kiütötte a hatalomból a szövetségeseiket, otthon ellenségként állítja be őket, antikapitalizmusával, euroszkepticizmusával és újbaloldaliságával pedig megtestesíti mindazt, ami az európai ancien régime számára gyűlöletes. Ez, és a német típusú technokrata gazdaságirányítás elveinek Syriza általi elvetése olyan ellentéteket okoz, amik csak a két fél világnézetének közeledésével lennének feloldhatók. A Syriza viszont nem közeledhet jelentős mértékben a Trojkához, mert akkor megbukik otthon. A Trojka pedig nem fog közeledni a Syrizához, mert úgy érzi, minden adu a kezében van. Ő a hitelező, – nélküle Görögország csődbe menne – és nála van a gazdasági és politikai erőfölény is. Nem fog engedni Görögországnak, mert nem muszáj engednie.

Ha a Trojka nem enged, akkor a Syrizának muszáj lesz, ha nem akarja csődbe vinni az országot és megbukni. Ha viszont a Syriza enged, akkor azért bukik meg, mert a saját támogatói elpártolnak tőle. Igazi „win-win” helyzet ez az Unió Syriza-ellenes része számára.

Ez a krízis egyre erősebben érezhető az elmúlt pár napban. A görög kormány ismét kezd kifutni a pénzből, miközben a németek nem hajlandóak további hitelt adni, amíg Tsipras kormánya nem hajtja végre azokat a reformokat, amit diktálnak neki Berlinből. Eközben ismét felgyorsult a görög bankokból történő forráskivonás, februárban 8 milliárd euróval csökkentek a görög bankokban elhelyezett betétek, ami szinte teljes egészében a hazai vállalatok és háztartások tőkemenekítésének köszönhető.

Az Európai Központi Bank – előzetes fogadalma ellenére – megnövelte a görög bankoknak nyújtható áthidaló kölcsön keretét. Az EKB által biztosított Emergency Liquidity Assistance (ELA) célja, hogy a likviditáshiánnyal küzdő bankoknak az összeomlást elkerülendő, hitelt nyújthasson az EKB a görög jegybankon keresztül. Az ELA eredetileg arra szolgált, hogy a rendkívüli helyzet miatt előálló lejáratú különbségek (a görögök ugyanis nagy mennyiségben törték fel a betéteiket, miközben a kihelyezett hitelek még nem jártak le) ne okozzanak likviditáshiányt és bankpánikot. Mostanra az ELA beépült a görög bankszektor működésébe és lényegében arra szolgál, hogy a görög gazdaság működését biztosítsa. A bankok ugyanis nem a hiányzó likviditásokat pótolják az ELA-val, hanem a hiányzó forrásokat. Ebből vásárolnak például államkötvényt, ami egyértelműen ellentétes a hitel céljával. Felhasználását tekintve a 71 milliárd euróra hízott ELA alig különbözik a háztartások és vállalatok betéteitől, méretét tekintve pedig összevethető ez utóbbi 140 milliárdos állományával. Nagyon jól jelzi ez a szám a görög bankszektor működésképtelenségét. Minden harmadik euró követelés, amivel a görög bankok betéteseinek rendelkeznek, az EKB-é. Ez az arány pedig hónapról hónapra romlani fog, amíg

nincs tartós megállapodás (amire ugye kicsi az esély a szereplők közti különbségek miatt). A kérdés az, hogy meddig lehet fenntartani azt az ésszerűtlen állapotot, hogy az EKB helyettesíti a hiányzó betétállományt azért, hogy egyáltalán létezzen bármilyen hitelélet Görögországban.

Eközben a szuverén államadósság megközelítette a GDP 180%-át, aminek háromnegyedét a Trojka birtokolja. 60%-ot az EU egyes tagállamai, 10%-ot az IMF és 6%-ot az EKB. Erőförlényüket kihasználva már eddig is jelentős reformokat kényszerítettek az eladósodott görögökre: az oktatási és egészségügyi kiadások visszavágása, privatizáció, bér- és nyugdíjsökkentés, adóemelés és leépítések is szerepeltek az étlapon.

A színpalak mögött eközben egy másik játék is zajlik, aminek semmi köze a görögökhöz. Lehetne ezt a Német Álomnak is nevezni. A görög adósságkezelés a tesztje a németek gazdasági és társadalmi világnézetének. Ha ez működhet Görögországban, akkor működhet az Unió többi államában is. Ma Németország dominanciáját elsősorban a gazdasági ereje biztosítja. Ahhoz, hogy a németek hosszútávon is biztosítsák uralmukat az Unió felett, szükség van egy ennél erősebb kohéziós erőre. A német világnézet, kultúra biztosíthatja ezt a kohéziós erőt. Ahogy az amerikai életmód biztosítja az USA dominanciáját az angolszász országok felett, úgy a német életmód ugyanerre lenne képes az EU-ban.

Azt az adósságválságot, amit a görögök a saját fejükre hoztak és azt a humanitárius válságot, amit a németek a görögöknek okoznak éppen (a válság kezdete óta 40%-kal növekedett a csecsemőhalandóság), csak a két fél együtt képes leküzdeni. A németek dominálta trojka saját érdekei és a görögök által megválasztott Syriza eltérő hazai és nemzetközi függelmei viszont olyan helyzetet teremtettek, ahol a megegyezés esélye nagyon alacsony, ha nem épp nulla. Ha nem fut ki áprilisban Görögország a pénzből, akkor majd egy másik alkalommal megy csődbe. A szereplők közötti ellenszenv máris feltűnt a közönségnek és csak idő kérdése, hogy mikor éri el azt a pontot a feszültség, ahol valamelyik szereplő téveszt. Ekkor pedig véget ér a játék. Görögország csődbe megy, a német kísérlet pedig kudarcot vall.